[א][א]המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל דמר אית ליה דשמואל ומר לית ליה דשמואל ואיבעית אימא דכ"ע אית להו דשמואל והכא באשה קמיפלגי מר סבר אשה סמכה דעתה מימר אמרה לא שביק ליה לדידי ומחל ליה לאחריני ומר סבר אשה נמי לא סמכה דעתה במלוה על פה במאי פליגי בדרב הונא אמר רב [ב]דאמר רב הונא אמר רב [ג]מנה לי בידך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה מר סבר כי קאמר רב ה"מ בפקדון אבל מלוה לא ומר סבר [ג]לא שנא מלוה ולא שנא פקדון נימא כתנאי התקדשי לי בשטר ר"מ אומר אינה מקודשת ור' אלעזר אומר מקודשת וחכ"א [ד]שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת האי שטר ה"ד אילימא שט"ח דאחרים קשיא דר"מ אדר"מ אלא בשט"ח דידה ובמקדש במלוה קא מיפלגי א"ר נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון שקדשה בשטר שאין עליו עדים ור"מ לטעמיה דאמר [ג]עדי חתימה כרתי ור' אלעזר לטעמי' דאמר [ד][ה]עדי מסירה כרתי ורבנן מספקא להו אי כר"מ אי כרבי אלעזר הלכך שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת ואיבעית אימא כגון שכתבו שלא לשמה ובדר"ל קמיפלגי דבעי ר"ל [ה]שטר אירוסין שכתבו שלא לשמה מהו הויה ליציאה מקשינן מה יציאה בעינן לשמה אף הויה נמי בעינן לשמה או דלמא הויות להדדי מקשינן מה הויה דכסף לא בעינן לשמה אף הויה דשטר לא בעינן לשמה בתר דבעיא הדר פשטה [1]ויצאה והיתה [ו]מקיש הויה ליציאה מר אית ליה דר"ל ומר לית ליה דר"ל ואי בעית אימא דכ"ע אית להו דר"ל והכא במאי עסקינן שכתבו לשמה ושלא מדעתה ובפלוגתא דרבא ורבינא ורב פפא ורב שרביא קמיפלגי [ז]דאיתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת נימא כהני תנאי דתניא [ח][ו]עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך כיון שעשאן מקודשת דברי רבי מאיר וחכ"א אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה האי ממון ה"ד אילימא אותו ממון מכלל דת"ק סבר אפי' אותו ממון נמי לא אלא במאי [ט]בו מקדשא אלא לאו בממון אחר ושמע מינה במקדש במלוה קמיפלגי וסברי דכ"ע [י][ז]ישנה לשכירות מתחלה [ועד] סוף והוה מלוה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר המקדש במלוה מקודשת ומר סבר המקדש במלוה [כ]אינה מקודשת לא דכולי עלמא מקדש במלוה אינה מקודשת והכא בישנה לשכירות מתחלה ועד סוף קמיפלגי מר סבר

אינה

ואפילו יורש. של מלוה: **מוחל.** שהלוה לא נתחייב ללוקח כלום אלא מחמת המוכר והרי מחלו אצלו. ר"מ לית ליה דשמואל הלכך סמכה דעתה ולא [ז]מיישינן דלמא אזיל ומחיל ליה ורבנן אית להו דשמואל הלכך לא סמכה דעתה דסברה אזיל ומחיל ליה: **אית להו דשמואל.** דאי בעי אזיל ומחיל ליה: **והכא באשה קא מיפלגי.** כלומר אם היה מקנהו קרקע בדמי שטר זה ודאי לא קנה המלוה את הקרקע דלא סמכה דעתא דבעל קרקע אבל באשה סבר ר"מ דסמכה דעתה דכיון דאיתתיה אנא לא שביק לדידי ומחיל לאחריני: **במעמד שלשתן.** אמר לו כן קנה. ואין טעם בדבר דהא חד הוא מתלת מילי דשוינהו רבנן הלכתא בלא טעמא במס' גיטין [פ]: **בפקדון.** דאיתיה בעין וסמכה דעתא דמקבל: **נימא כתנאי.** במקדש במלוה: **התקדשי לי בשטר** גרס. ולא גרס הכא בשטר חוב: **אינה מקודשת.** ואפי' הנייר שוה פרוטה דלאו דעתה להתקדש בפרוטת הנייר אלא במה דכתיבא ביה: **ר' אלעזר אומר מקודשת.** ואפי' אין בנייר שוה פרוטה כדמפרש טעמא לקמן אי משום דמקדש במלוה מקודשת אי משום כדמסיינן לקמיה: **שמין את הנייר.** לדעתה נמי אנייר: **קשיא דר"מ אדר"מ.** דהא תניא לעיל התקדשי לי בשטר חוב ר"מ אומר מקודשת: **אלא לאו בשטר חוב דידה.** שיש לו מלוה עליה: **בשטר שאין לו עדים עליו.** שטר אירוסין קאמר שכתב לה על הנייר הרי את מקודשת לי ולא החתים עליו עדים אלא מסרו לה בפני עדים. פלוגתא דר"מ ורבי אלעזר במסכת גיטין [ע] גבי גט דקאמר ר' אלעזר אע"פ שאין עליו עדים אלא נתנו לה בפני עדים כשר שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תקון העולם: **כרתי.** משוי ליה ספר כריתות: **מספקא להו בהאי אי כר"מ אי כרבי אלעזר.** וסבירא להו דדעתה נמי אניירא הלכך שמין כו'. ולפי התירוץ הזה נראה בעיני דלא גרס בהא דרבנן ואם לאו אינה מקודשת אלא ותכ"א שמין את הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ובאין שוה מידי [ס]לא איירי משום דמספקא להו בההיא אי כר"מ אי כר' אלעזר והשתא ביש בו הוא דאתו לאיפלוגי דאם יש בנייר שוה פרוטה מקודשת בתורת כסף דדעתייהו נמי אנייר: **שכתבו.** לשטר אירוסין שלא לשמה: **יציאה בעינן לשמה.** דכתיב (דברים כד) וכתב לה לשמה הוא [ע]: **שלא מדעתה.** לא ידעה כשנכתב: **רבא ורבינא אמרי מקודשת.** טעמייהו מפרש בפ"ק (לעיל דף ט:) מה יציאה לא בעינן כתיבה מדעתה שהרי בעל כרחה מגרשה אף הויה כו': **אינה מקודשת.** מה יציאה בעינן בכתיבת הגט דעת מקנה דהיינו בעל שמקנה את האשה לעצמה בגט זה אף הויה בעינן דעת מקנה והיא האשה שמקנה את עצמה לבעל בשטר זה: **כהני תנאי.** מקדש במלוה דשמעתיה דרב: **שירין.** אצעדה מתרגמינן שירין (במדבר לא): **ואקדש אני לך.** בשכר פעולתך שהזהב משלה הוא: **אותו ממון.** שיחזירס לה לאחר שנגמרס: **מכלל דת"ק אפילו אותו ממון נמי לא.** בתמיה כלומר מכלל דכיון שעשאן דקאמר ר"מ אף על פי שלא באו לידה קא מתמה אלא במאי בו[פ] מקדשה: **אלא במקדש במלוה קמיפלגי.** והכא מאי מלוה איכא דקסברי כולהו ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף כל פרוטה ופרוטה כשנגמרה נתחייב בה בעל המלאכה לפועל בשכירות עשיית המלאכה הלכך כשמחזירן לה ההוא הויא לה מלוה למפרע:

אינה

המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול. י"מ היינו טעמא דמחלו מחול משום דקנין שטר אינו אלא מדרבנן ולא אלים להפקיע כח הראשון שלא יוכל למחול אותו וכן משמע בפרק מי שמת (ב"ב דף קמז:) דקנין שטרות אינן אלא מדרבנן[א]:

כי קאמר רב בפקדון אבל במלוה לא. וא"ת אמאי לא קאמר דכ"ע כי קאמר רב אפילו במלוה והכא מיירי במעמד שלשתן וקמיפלגי בדשמואל דלמאן דאמר אפי' יורש מוחל א"כ סברי כשמואל ובסמכה דעתה קא מיפלגי וכדאמר לעיל אלא מדלא קאמר הכי שמע מינה דאפי' שמואל מודה דהמקנה לחבירו במעמד שלשתן ומחלו אינו מחול והא דקאמר לעיל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול היינו דוקא כשאין הלוה בפנינו בשעה שמכר לו את השטר[ב]: **אילימא** בשטר חוב דאחרים קשיא דר"מ אדר"מ. ואם תאמר ומאי קושיא לישני דלעיל מיירי דאמר [ר]ליה קני לך שטר וכל שיעבודיה והכא מיירי דלא אמר ליה וי"ל שהיה תופס לדוחק מאחר שהלשונות שוים לומר שאינם בסיגנון אחד:

ורבנן מספקא להו כו'. [ש]לפירוש זה לא גרס במילתייהו ואם לאו אינה מקודשת דהא אפילו ליכא בנייר שוה פרוטה צריכה גט מספק דשמא עדי מסירה כרתי כר"א דלאי אמרת דאין צריכה גט א"כ קאי כר"מ דאמר עדי חתימה כרתי מכל וכל וא"כ מאי האי [ת]דקאמר מספקא להו אי כר"מ אי כר' אלעזר:

שמין את הנייר. ודוקא אליבא דרבנן אמרי' דשמין את הנייר אבל לר"מ אפי' איכא בנייר שוה פרוטה אינה מקודשת דאמר עדי חתימה כרתי הקידושין[ב] וא"ת לרבנן אמאי שמין את הנייר אפילו כי ליכא בנייר שוה פרוטה מקודשת מספק כרבי אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי וי"ל דלזה מהני אם היה בו שוה פרוטה מקודשת קידושין גמורין אבל אם אינו שוה פרוטה אינה מקודשת כי אם מספק להצריכה גט אם נשאת לאחר: [א]**דכ"ע** ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. אין לדקדק מכאן דהלכה דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף דהא לא הוה מצי למימר דכ"ע אינה לשכירות[ג] דא"כ מ"ט דמ"ד אינה מקודשת[ד] אך יש להביא ראיה דהלכה דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף מההיא דפ"ק דמסכת ע"ז (דף יט:) תנן הגיע

לכיפה

מסורת הש"ס

א) ב"ק פט. כ"מ כ. כתובות פה: פו. ב"ב קמז:, ב) גיטין יג. יז. ב"ב קמד. [ע"ש] קמח., ג) [גיטין ג: כא: וש"נ], ד) [שם ט: וש"נ], ה) לעיל ט., ו) [לעיל ה. וש"נ], ז) לעיל ט: כתובות קב., ח) ב"ק צט., ט) [חגיגה טו עש"ה. הג' מהלה כהן], י) [לקמן סג.] ע"ש יש: [כ"מ שם ב"ק צט., כ) [לעיל ו: וש"נ], ל) [ברין: מישם. ולכ"ל. (רש"ש)], מ) [יד ע"א], נ) [פי ע"א], ס) [ולכ"ל וכמו שהוא בפי' רש"י מידי משום. (רש"ש)], ע) גיטין כד ע"ב, פ) [כב' מיבת בו מיותרת], צ) [ועי' תוס' כתובות פה: ד"ה המוכר ותוס' ב"ב צו: ד"ה קנין], ק) [וע"ע תוס' גיטין יג ע"ב ד"ה תנהו], ר) [ולכ"ל לה. וכן בסמוך], ש) [נ"ל לפיו], ת) [נ"ל דקתני כו'. רש"ל (ועי' רש"ש)], א) [עיין לע"ב].

גליון הש"ס

גמ' שמין את הנייר. ע"ל ו ע"ב תוד"ה ורב יוסף:

מוסף רש"י

המוכר שטר חוב לחבירו. שהיה לו לוה למלוה ממון ומכר לו המלוה את השטר ליד לוקח ומכרו לו וכתב לו קני לך איהו וכל שעבודיה, אי נמי כדמפקינן התם (ב"ב עו.) הלכתא אותיות נקנות במסירה (רשב"ם ב"ב קמח.). **וחזר ומחלו.** המוכר שהוא מלוה מחלו ללוה, **מחול.** דאמר לו לוה ללוקח לאו בעל דברים דידי את (כתובות פה:). דלא מכר לו ראשון לזה אלא עדיף האי לוקח ממלוה דלאו מחמתיה דמלוה, [illegible] יחזיר לו מוכר ללוקח, דהא הלכתא היא דדיינין דינא דגרמי, הא הפסיד מעותיו כשורף שטרותיו של חבירו [illegible] (רשב"ם ב"ב קמז:). **ואפילו יורש.** של מלוה, **מוחל.** [illegible] **במעמד שלשתן.** נפקד ומפקיד ומקבל מתנה, קנה. כך תקנו חכמים לפי שהדבר תדיר הוא בין הבריות ולא הזקיקו חכמים להקנות בקנין ובעדים (שם קמח.). ותמלת הלכתא בלא טעמא היא, ולפי שהדבר נהוג בין הסוחרים והחנונים תקנו את הדבר לקנות באמירה במעמד שלשתן, לפי שאין קנין מועיל בדבר שאין בעין (שם קמח.). **ה"מ פקדון.** דקני ליה כל היכא דאיתא (גיטין יג.). **לא שנא מלוה.** ואע"ג דלהוצאה ניתנה ולאיתא בעין (שם יג.). **עידי מסירה כרתי.** חתימת הגט אינה מן התורה אלא מפני תיקון העולם (גיטין כא:). ואין צריך לחתום בגט וכי כתב קרא לחתימת הגט קאי ולא לחתימת ידי עדים (שם ט.). **עידי חתימה כרתי.** עיקר השטר זו היא חתימתו (שם ג:). דכי כתיב וכתב דקרא אחתימת עדים שהיא עיקר (שם כא:). **שכתבו שלא לשמה.** שנכתב לשם אשה אחרת ונמלך (לעיל ט.). **מה יציאה בעינן לשמה.** דכתיב וכתב לה, לשמה (שם ט:). **הויה דכסף לא בעינן לשמה.** שמתה לורת הדינר טבועה לשמה (שם). **הדר פשטה ויצאה והיתה.** שהרי עיקר שהשטר קונה באשה מכאן למדנו (שם). **שלא מדעתה.** קודם הכתיבה לא נמלך בה ואחר כך הודיעה וקבלתה, ובגדולה קאי והוא הדין בקטנה ונערה לשמה ושלא מדעת אביה (שם). **עשה לי שירים.** למידין מסלי, **ואקדש אני לך.** בשכר פעולתך (ב"ק צט.). **ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף.** אומן המקבל עליו לעשות בשכר, לא אמרינן בגמר המלאכה הוא קונה כל השכירות, אלא כל פורתא ופורתא דעביד קמא קמא קני אגרא (ע"ז יט:). כיון שעלה שכרו לפרוטה נתחייבה לו מיד פרוטה והויא ליה מלוה גבה (ב"ק צט.).

עין משפט נר מצוה

פא א מיי' פ"ו מהל' מכירה הלכה יב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' סו סעיף כג:

פב ב ג מיי' שם הלכה ח ופ"ג מהל' זכייה הל' ג סמג שם טוש"ע [שם סי' יט] וסימן קכו סעיף א:

פג ד טוש"ע אה"ע סי' כח סעיף ח:

פד ה מיי' פ"א מהל' גירושין הלכה טו טוש"ע אה"ע סי' קל סעיף א בהגה"ה:

פה ו טוש"ע אה"ע סי' כח סעיף ז:

פו ז מיי' פ"ה מהלכות אישות הל' כ טוש"ע שם סעיף טו:

תורה אור השלם

1. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר: דברים כד ב

מוסף תוספות

א. דקאמר התם ורבא אמר ר"נ מתנת ש"מ דרבנן ופריך והאמר ר"נ אע"ג דאמר שמואל המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול וכו' מודה שמואל שאם נתנו במתנת ש"מ שאינו יכול למחול אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו שאינו יכול למחול אלא אי אמרת דרבנן אמאי אינו יכול למחול אלמא היכא דיכול למחול הוי מדרבנן. תוס' הרא"ש. ב. משום דמלוה ופרוטה דעתה אמלוה ואע"ג דאספקא שמעינן להו לקמן בההיא דעשה לי שירים נזמים וטבעות דאוקימנא כגון שהוסיף לה נופך משלו שאני הכא דלאו דעתה אשטרא ואין דעתה אלא לראי' שבה. רמב"ן. ג. אלא לבסוף. תוס' הרא"ש. ד. דאי אינה אלא לבסוף כיון שאין מתחייב שכר אלא הכל ביחד כשנגמרה כל המלאכה ואז מוחל לה בתורת קדושין לא חשיב מלוה. תוס' ב"ק צט.

תום' ר"י הזקן

[ומר סבר אשה נמי לא סמכה דעתה]. ופסק הר"ם [אישות פ"ה ה"יב] כחכמים דלא סמכא דעתה ואינה מקודשת, אע"ג דבהא דמעמד שלשתן הלכה כר' מאיר דהא דרב לא שנא פקדון [ול"ש מלוה] קנה ולא מצי למימר לאו בעל דברים דידי את הילכך מקודשת, והלכתא בלא טעמא היא כדאיתא בגיטין [יד, א]. ובמקדש במלוה פליגי. דר"מ [סבר] דאף ע"ג דאיכא בשטר שוה פרוטה אינה מקודשת דדעתה אמלוה ולא על השטר, ור' אלעזר סבר אפילו אין בשטר שוה פרוטה (אינה) מקודשת דמקדש במלוה מקודשת, ורבנן סברי מקדש במלוה אינה מקודשת, מיהו דעתה נמי אשטרא ואם יש בו שוה פרוטה מקודשת. בשטר. אירוסין, ולא בשטר חוב איירי. מקודשת. קדושי ודאי, ואע"ג דאמר לה התקדשי לי בשטר זה וקבלתו הויא מקודשת מחמת קדושי כסף אם יש בו שוה פרוטה. אינה מקודשת. ודאי אלא ספק, דהא מספקא להו [אין] הלכה כר' אלעזר, ומסתברא דמקדש בשטר מלוה אם יש בו שוה פרוטה מקודשת נמי דדעתה נמי אניירא כדאוקימנא לרבנן כדס"ד דבשטר מלוה פליגי. ואיכא מ"ד דהואיל ואפיקנא משטר מלוה ואוקימנא בשטר קדושין כולהו מודו דבשטר מלוה דעתה אמלוה ולא אניירא. לשמה ושלא מדעתה. ורבנן מספקא להו הלכך שמין את הנייר וכו'. שירים. אצעדה [במדבר לא, נ] מתרגמינן שירים.